

25 werkvormen leesbevordering

voor het voortgezet onderwijs

de Bibliotheek
op school

Het doel van deze werkvormen is het bevorderen van de leescultuur in de klas. Alle werkvormen zijn geschikt voor het vmbo, waarbij de docent of leesconsulent deze naar eigen inzicht kan aanpassen voor de leeftijd of het leesniveau van de betreffende klas. De werkvormen zijn geïnspireerd op de pdf *25 korte werkvormen voor de Boekenkring voor het po*.

Algemeen

Voor het bevorderen van de leescultuur en de leesmotivatie gelden in het algemeen de volgende uitgangspunten*.

Goede werkvormen:

- sluiten aan bij interesses van de leerling
- maken het belang van lezen duidelijk
- zorgen voor sociale interactie rondom teksten en boeken
- ondersteunen het gevoel van autonomie
- versterken het competentiegevoel.

1

Een boek voor jou

Leerlingen zoeken voor elkaar (in tweetallen) een boek uit de boekenkast/schoolbibliotheek. Vooraf praten zij 1 minuut met elkaar over de vraag welke boeken ieder graag leest (eventueel met behulp van de werkvorm 'ping-pong': twee leerlingen zitten tegenover elkaar. De één vraagt, de ander antwoordt, de ander vraagt, de een antwoordt.).

2

Boekensushi

(Stel je een lopende band met boeken voor die bij de leerlingen langs gaat, zoals bij sommige sushirestaurants). De leerlingen zitten in een kring. Iedere leerling heeft een boek voor zich liggen. Op het signaal van de docent krijgt iedereen 2 minuten om in het boek te lezen en te bladeren. Daarna wordt het boek doorgegeven naar de volgende leerling. Iedereen heeft nu weer een nieuw boek en leest daar opnieuw 2 minuten in. Weer doorgeven, weer lezen. Na 6 minuten heeft iedereen kennisgemaakt met 3 boeken. Is er een boek dat je helemaal zou willen lezen? Wie wil, kan het gekozen boek lenen.

3

Top 10 (of Top 5)

Leerlingen maken in groepjes een top-5 van de boeken die zij gelezen hebben. Dit wordt met de hele klas gedeeld en vervolgens wordt één gezamenlijke Top-10 gemaakt. Het geeft niet als niet iedereen alle boeken kent. Leerlingen proberen elkaar te overtuigen van hun eigen voorkeuren.

4

Schrijver In The Spotlight

De docent kiest een schrijver van wie verschillende leerlingen een boek hebben gelezen. De docent leest zelf ten minste een boek van deze schrijver. Ter introductie wordt de foto van de schrijver wordt op het digibord geprojecteerd en vertelt de docent iets over de schrijver. Daarna worden de gelezen boeken van deze schrijver besproken. Als de titels van tevoren bekend zijn, worden de boekomslagen (kaften) ook geprojecteerd. Om ook de andere leerlingen bij het gesprek te betrekken legt de docent verband (thema's, personages e.d.) met andere schrijvers en boeken.

Boekintroductie door de docent

De docent laat het boek zien, vertelt er iets over en leest een aanstekelijk fragment voor. Wie het wil lezen kan het meteen lenen. Voorwaarde is dat de docent het boek heeft gelezen.

Teken de hoofdpersoon

De docent geeft de leerlingen een stuk tekst uit een boek mee, waarin iets wordt verteld over het uiterlijk van de hoofdpersoon. Huiswerk/opdracht: maak een woordweb over de hoofdpersoon. Teken daarna de hoofdpersoon en vertel (of onderstreep) welke aanknopingspunten uit de tekst je hebt gebruikt. Tijdens de les worden de tekeningen en de teksten besproken. Wie wil het boek lezen?

Boekgesprek in tweetallen / Rollenspel

De docent deelt een aantal boeken uit in de klas. Ieder tweetal krijgt ten minste twee boeken. De leerlingen lezen in tweetallen de achterflap en gaan samen in gesprek. Je kunt er ook een rollenspel van maken: een leerling laat zich de andere (of de klas) interviewen in de rol van een personage uit een (voorgelezen) boek.

Voorspellen

Een leerling laat een boek zien dat hij/zij gelezen heeft. De andere leerlingen moeten voorspellen waar het boek over gaat. 'Waar zal het verhaal over gaan? Wat verwacht je? Wie spelen een rol in het boek?' De leerlingen moeten hun antwoorden motiveren. Eerst worden verschillende antwoorden geïnventariseerd, pas daarna vertelt de leerling of de verwachtingen kloppen, door kort te vertellen waarover het boek gaat.

Heftig!

Scan een aantal dramatische illustraties uit enkele onbekende boeken. Laat de leerlingen raden wat zich afspeelt. Toon dan het boek waaruit de betreffende afbeelding afkomstig is en vertel kort waarover het gaat. Wie wil het boek lenen? Hiervoor kun je heel goed graphic novels gebruiken. Zoek bijvoorbeeld bij [jeugdbibliotheek](http://jeugdbibliotheek.nl). Wat ook kan: kopieer een aantal afbeeldingen uit boeken die populair zijn bij leerlingen en toon ze op het digibord. Uit welke boeken komen deze afbeeldingen? Wie zie je hier? Wat gebeurt er? Wat heeft dit met het verhaal te maken?

Jeugdbibliotheek.nl

Ga naar www.jeugdbibliotheek.nl en laat zien hoe je boeken voor de leeftijd van de leerlingen kan vinden. Laat ook zien hoe je boeken over een thema en luisterboeken en e-books kunt vinden. Ook wat minder sterke lezers kunnen hier goed boeken vinden, laat ze eens kijken bij [Makkelijk Lezen](http://MakkelijkLezen.nl).

Werkvormen n.a.v. een leesproject met een beperkt aantal titels.

Voor de volgende werkvormen is het handig wanneer het grootste deel van de klas de boeken wel eens gezien, over gehoord of het liefst gelezen heeft.

Zoek de titels (dia op het digibord)

Zet woorden uit diverse titels door elkaar gehusseld op het digibord. Kunnen de leerlingen de titels eruit puzzelen? Game – mijn vader - Het licht – woorden – van Gioia – dadels – land van – van Lorelei - over – redder - de bijzondere – en prinses – Hoe ik.
kijk bijvoorbeeld bij [de Jonge Jury](http://deJongeJury.nl) Naar keuze aan te passen met titels uit de klas- of schoolbibliotheek.

12

'Klinkt als...'

De docent beeldt een bekende boektitel uit met gebaren. Wie raadt als eerste om welke titel het gaat? Makkelijker maken: een lijstje met titels op het scherm tonen en zeggen dat het een titel is die daar tussen staat. Waar ging het boek ook al weer over? Kunnen de leerlingen ook een titel uitbeelden?

13

Schrijversnamen (dia op digibord)

Wat is de voornaam van deze schrijvers? Tegenbosch, Vriens, Kuiper, Rood, Oomen, Slee, Crossan, Wallis-de Vries, Stoffels, Bakhuis, Dijkzeul, Woodrow, Meijer, Slegers. Eventueel doorpraten over boektitels van deze schrijvers. Makkelijker maken: geef de voornamen in een andere kolom en vraag de leerlingen de voornaam bij de achternaam te zoeken.

14

Raden maar

Noem de namen van enkele hoofdpersonen en vraag de leerlingen op te schrijven in welke boeken deze personages voorkomen. Kan iemand nog vertellen wat voor iemand dit personage was? Of wat hij beleefde in het verhaal? Makkelijker maken: een lijstje met titels geven en de leerlingen daaruit te laten kiezen. Moeilijker maken: in plaats van hoofdpersonen de namen van bijfiguren noemen, of de namen van dieren die in het verhaal voorkomen.

15

Hoofdpersoon zoekt boek

Maak een set kaartjes met titels en een set kaartjes met bijbehorende hoofdpersonen van boeken die in de groep zijn gelezen. Geef iedere leerling een kaartje en laat ze hun partner zoeken. Wie vindt zijn partner als eerste? Kloppen alle namen en titels? Vraag 1 of 2 koppels om iets te vertellen over het boek of het personage.

16

Liever informatiever

Scan de inhoudsopgave van een informatief boek in en toon op het bord. Lees een stukje voor en vraag de leerlingen wat de titel van dit boek zou kunnen zijn. Wat voor informatie zou je kunnen vinden bij het hoofdstuk met de titel ...? Wie kan iets over dit onderwerp vertellen?

17

Leesgewoonten

Praat met de leerlingen over hun leesgewoonten: wanneer lezen zij? Lezen zij wel eens in meerdere boeken tegelijk? Lezen ze wel eens om in een bepaalde stemming te komen? Of om te ontsnappen in een fantasiewereld? Lukt dat ook altijd? Wat gebeurt er dan precies? Geven zij elkaar wel eens tips? Alternatief: laat leerlingen elkaar interviewen m.b.v. een vragenlijstje.

18

Boekentips voor de volgende groep

Laat de leerlingen een mooie aanbeveling schrijven van het beste boek dat zij dit jaar gelezen hebben. Verzamel de beschrijvingen in een map. De map wordt ter inzage gelegd en wordt volgend jaar doorgegeven aan de leerlingen die dan in de klas komen.

19

Kort en krachtig

Lees een kort verhaal (eventueel een sprookje) of grappig gedicht voor. Wie wil de bundel lenen? Hiervoor kan ook gebruik gemaakt worden van de [STUK-bundels](#).

20

Kaftencarrousel

Scan een aantal kaften van boeken en maak de titels onherkenbaar. Laat de scans zien op het scherm. Wie weet de titels (nog)? Waar ging het boek over?

21

Speeddate

De helft van de leerlingen zit op hun plaats met een boek dat zij willen aanbevelen. Zij blijven op hun plaats zitten. De andere leerlingen komen twee minuten daten. De leerlingen met een boek vertellen over hun boek en beantwoorden vragen. Na twee minuten geeft de docent een signaal. De leerlingen met een boek blijven zitten. De andere leerlingen schuiven een plaats op naar de volgende date. Doe dit 3 x 2 minuten, d.w.z. 3 dates, 3 boeken. De docent praat plenair na met de groep. Wie heeft er een goede tip gekregen? Wat voor boek is het?

Digitale werkvormen

Met behulp van ICT kun je ook leesbevordering vormgeven. Bedenk hierbij dat digitale werkvormen geen doel op zich zijn maar een hulpmiddel om de leesbevordering vorm te geven. Doel is en blijft om leerlingen enthousiast te maken voor lezen. Verschillende digitale werkvormen kunnen daar goed voor ingezet worden, zie hieronder.

22

Why I love this book

Op de website www.whyilovethisbook.com staan 1 minuut filmpjes van en voor lezers. Je kunt er bijvoorbeeld op genre rondsnuffelen. Welk boek zou je willen gaan lezen? En wie maakt er ook een filmpje voor de website?

23

Wordle

Met behulp van de website www.wordle.net kun je van teksten mooie plaatjes maken. Het is een 'visualiser': het zet een tekst om in een woordweb. Aan het plaatje kun je zien welke woorden het meest voorkomen in een tekst, het geeft zo in één oogopslag weer waar het om draait. Gebruik het bijvoorbeeld om leerlingen een wordle te laten maken van een personage uit een voorgelezen boek. Vergelijk de wordles met elkaar, waar zitten de overeenkomsten en verschillen? Of doe zoiets met bijvoorbeeld een samenvatting van een boek.

24

Mentimeter / Kahoot

Met behulp van programma's als Mentimeter en Kahoot kun je gemakkelijk peilingen houden, lijstjes samenstellen of quizzen maken. Kijk eens rond bij mentimeter.com en kahoot.com. Gebruik ze bijvoorbeeld om een favoriet boek te kiezen (top 3/5/10 samenstellen), een nieuw voorleesboek te kiezen, een open vraag voorafgaand aan het voorlezen stellen, leerlingen te laten voorspellen hoe een verhaal af gaat lopen of een quiz over een (voor)gelezen boek te maken.

25

Padlet

Eigenlijk is de tool Padlet een soort online prikbord. Je kunt er documenten, foto's en links op kwijt. Je kunt het gebruiken om informatie te verzamelen of om ideeën te groeperen. Op een gemaakt prikbord kun je bijvoorbeeld leerlingen uitnodigen iets toe te voegen of aan te vullen. Dat kan in groepjes of individueel. Het kan een prikbord over één (voorgelezen) boek zijn of een verzameling van gelezen boeken bijvoorbeeld voor [De Weddenschap](#) of de [Jonge Jury](#).

Wie nog meer inspiratie zoekt, kijk eens hier:

- [*Leesbevordering op maat in het vmbo van ITTA](#). Je vindt hier een Toolbox met ideeën. Ook de bovenaan genoemde uitgangspunten worden hier genoemd en uitgewerkt.
- [Jeugd literatuur en Didactiek](#), Iris Kamp, Janneke de Jongh-Slagman, Peter van Duijvenboden, Bussum: Coutinho, 2019.

augustus 2020